

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității“, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea“ sunt:

Agricola, (Ecica), Agricola, (Hunedoara) Agricola, (Lugoș), Agricola, (Sebeșul-săsesc). Albina, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Astra, Auraria, Aurora, (Baia-mare), Argeșana, Bănățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Bereșana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz), Cassa de păstrare, (Mercuria), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște). Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana, Codreana, Comuna, Concorția, (T. Uzdin), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugi-reana, Decebul Detunata, Doina, Drăganul, Dundreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgetana, Fortuna, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișterul, Hașegana, Hondoleana, Însoțire de credit, (Vestem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Gavoșdia) Isrorul, (Sângeorgiu), Isvorul, (Sebeșul-inf), Iulia, Lăpușana, Lișcăiana, Lipovana, Lucașfărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoitul, Nera, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Pancioara, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Racovana, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Ilva-mare), Rîureana (Cop. Mândăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Selogeana, Sentinela, Șercășana, Silvania, Șoimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Uniea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad) Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Mania de afaceri.

Curând după apariția ultimului Anuar al băncilor noastre, care cuprinde bilanțurile institutelor financiare române pe anul 1910, scriitorul acestor rânduri a trimis un exemplar unui vechiu și bun cunoscut al său din străinătate, care urmărește de ani de zile, cu interes și cu simpatie chiar, mișcarea noastră pe teren financiar-economic. La două săptămâni străinul, mulțumind pentru anuarul trimis, a scris o epistolă plină de observații cari de cari mai interesante asupra modului cum vede el — deși din depărtare dar totuși destul de orientat — dezvoltarea organizației noastre de bancă. Dintre aceste observații reținem una — după părerea noastră — foarte justă, pe care nu putem să nu o facem obiect de discuție în coloanele revistei noastre. Căci iată ce scrie străinul nostru: Băncile DV. progresează în mod rapid. Afacerile lor devin din ce în ce mai mari, după cum dovedește aceasta și rezultatele numerice, ce le-au ajuns anul trecut. În ce privește însă mijloacele financiare, ce le poate folosi o bancă pentru scopuri de afaceri proprii, multe dintre băncile DV. au ajuns la limita supremă, ba am observat și câteva cazuri, în care aș putea zice că au și depășit aceasta margine extremă. Te întreb, ce e cauza acestei forțări de mijloace financiare? E-te de fapt vre-o necesitate justificată în trebuințele de credit ale poporului DV., sau e — cum se poate experia și în alte

părți — emulațiunea nerațională, mania de a face afaceri cu ori ce preț, de a produce rezultate și de a nu Vă lăsa — în ce privește cifrele mari — unii mai pe jos de alții Care din aceste două cauze? — întrebă străinul nostru și ne întrebăm și noi? Care?

A zice, că cauza este exclusiv mania de a face afaceri cu ori ce preț, credem, nu suntem îndreptățiți. A susține însă contrarul și a zice că rezultatele numerice a băncilor noastre sunt a se căuță în trebuințele justificate de credit ale poporului nostru, ar fi — de sigur — o mare nedreptate. A susține deci, că sau una, sau alta — nu putem. A zice însă că și una și alta și cu deosebire cea dintâi — avem tot dreptul.

Să vedem.

Mijloacele financiare ale unei bănci sunt pe deoparte capitalurile proprii: capital social și rezerve, pe de altă parte capitalurile străine: depuneri, reescont și credite de tot felul. Întrebuințarea capitalurilor străine e permisă până la limita și în forma până la care și pe care banca o poate suportă cu ușurință și fără pericol pentru sine și pentru alții. A preciza limita și forma întrebuințării acestor mijloace — deși s'a făcut adeseori — e după părerea noastră cu neputință și cu toate acestea a le stabili nu e nici o greutate. Tot ce se cere este ca stabilirea lor să se facă după rațiune și nu după ambițiune. Rațiunea dictează hotărît, că mijloacele financiare ale unei bănci nu e permis să se forțeze nici chiar atunci, când aceasta ar fi reclamată de adevărate și reale trebuințe de credit.

Mai bine să rămână trebuințe de credit nesatisfăcute, căci aceasta nu implică în sine nici o primeidie, decât ca o bancă să-și forțeze mijloacele de credit, abuzând de reescont și credite străine, deoarece prin aceasta își crează o stare dificilă, care poate avea cele mai fatale urmări pentru sine și pentru întreaga viață economică din jurul său. Da, așa dictează rațiunea și în privința aceasta, credem, vom întâmpina conserzul tuturor conducătorilor băncilor noastre, desigur chiar și al acelor, cari în acțiunile lor vor fi poate conduși și de ambițiune. Și dacă aceasta este rațiunea, ne întrebăm cum se poate totuș, că nu i-se dă considerațiunea ce o merită? Cum se poate că unele dintre băncile noastre și-au forțat mijloacele lor financiare — cu deosebire reescontul — în așa măsură, încât starea lor nu mai are nimic de invidiat? Mobilitatea lor e aproape fițiune, iar putința de a se reculege prin mijloace normale, e greu de închipuit. A dovedi cu exemple aceasta, așa sperăm, nu ni-o va cere nime. Ieie în mâna sa orice pricepător Anuarul băncilor noastre și se va încredința că cele ce susținem aci — durere — corăspund stărilor faptice.

Aceasta fiind starea adevărată, ne punem întrebarea, ce au putut determina pe acele bănci ale noastre să-și forțeze mijloacele lor financiare în așa măsură? Rațiunea de afaceri, ori ambițiunea? Noi credem — și o spunem limpede — ambițiunea. De dragul trebuințelor de credit al poporului, de sigur că nici un om cuminte nu poate — dar nici nu e permis — să cadă în greșala de a forța mijloacele financiare de care poate dispune o bancă, până la periclitare de sine. Pentru ambițiune însă, care se ofere atât de des, se găsec destui care să o facă, mai cu seamă dacă vremuri sau împrejurări extraordinare nu le conturbă și nu le nimicește socoteala.

Trebue să recunoaștem, că trăim vremuri foarte ispititoare. Rezultatele în cifre și în câștiguri ne preocupă și ne ambiționează mai mult decât ar trebui. De aci apoi tendința de a face afaceri cu ori ce preț și cu cele mai gingașe mijloace financiare. Consolidarea afacerilor, asigurarea rezultatelor obținute în trecut și câștigurile normale și durabile, tot considerațiuni cari trebuiesc să preocupe pe ori ce om, în mâinile căruia sunt concrezute destinele unei bănci, pare că au căzut pe un plan, ce nu ne mai preocupă cum ar trebui. Și așa nu e bine. O recunoaștem aceasta cu toții, dar rareori ni-o spunem în față. De tăcut însă nu mai putem tăcea. Ne considerăm de datorință să spunem,

că nu câștigurile mari, nu rezultate exprimate în cifre mari și nu temerea că vecinul sau cunoscutul nostru va avea — la sfârșit de an — afaceri mai multe decât noi, trebue să fie considerațiua, care să ne determine în acțiunile noastre, ci conservarea, asigurarea și întărirea tot mai mult a rezultatelor ajunse. Cu un cuvânt, nu ambițiunea, ci rațiunea trebue să ne călăuzească în acțiunile noastre.

Suntem siguri — repetăm din nou — că mulți dintre noi vor recunoaște de adevărate observările ce le facem, observări asupra cărora ni-se atrage atențiunea prin toți binevoitorii noștri, chiar și prin străini. O îndreptare a stărilor greșite, o reculegere pentru viitor se impune cu insistență. Greutatea acțiunii de îndreptare, de reculegere constă — după părerea noastră — în faptul că nu se găsește cineva, care să facă începutul, care să-și impună să se oprească și să se apuce de opera de regenerare, ca să-i zicem astfel. Odată aflat omul, odată făcut începutul, îndreptarea ar urma de sine. Băncile noastre, cari au căzut în greșala de a-și forța în mod neertat mijloacele financiare, ar căută mijloacele potrivite pentru a se reîntoarce la o stare normală și sigură. Ele ar rămâne — cu timpul — la mijloacele financiare normale și la cercul lor de activitate firesc. Mult din relele, cu care vedem că e împreunată de prezent emulațiunea fără rost dintre băncile noastre, ar dispărea. Astfel ar dispărea concurența nesănătoasă și păgubitoare; ar dispărea sistemul de extindere expansivă și cu el și pericolul cu care e împreunată de regulă dezvoltarea forțată a mijloacelor financiare de bancă. S'ar ajunge la o stare, care — de fapt — să însemneze putere, să fie de cinste pentru băncile noastre.

Gândindu-ne la toate cele arătate până aci, ne întrebăm găsi-se-va oare cineva la noi, care se facă începutul unei regenerări în sensul arătat? Noi credem, că da. Iată ne aflăm din nou în ajunul încheierii bilanțurilor! Conducătorii băncilor noastre vor avea iarăș prilej să se convingă ce serviciu mare și neprețuit vor putea aduce organizației noastre financiare, de vor încerca să abată activitatea institutelor noastre de bani pe un teren mai rațional, chiar și dacă în rezultate va fi mai modest. Intre aceștia de bună seamă se va găsi unul sau doi, cari să facă începutul, mai cu seamă, că spre acest scop nu se cere nimic alta decât o doză bună de voință, de tărie și de abnegațiune. Și când ne cugetăm la această acțiune de regenerare, ne vine în minte un caz clasic din viața uneia dintre băncile noastre, caz care ar putea servi azi — mai

mult ca ori și când — de învățătură. E vorba de un foarte distins bărbat al neamului nostru, care servia — sunt aproape două decenii de atunci — ca director la o fruntașă bancă românească. Retras mai multă vreme din cauza de morb dela conducerea institutului, colegii săi — cu cele mai bune intențiuni — au cuprins un astfel de teren în afaceri, încât au exhaustat aproape toate mijloacele financiare și de credit de care dispunea banca. Reescontul ajunsese la o sumă, care procură deja greutate, împedecând uneori chiar și circulațiunea dela institut, deși rezultate în profit se arătau destule, poate chiar prea multe. În această situație directorul institutului reocupându-și postul își dă seama de starea dificilă ce i-sa creat. Și ce face bărbatul acesta, care cu poziția sa morală și materială — un cuvânt de ar fi zis — ar fi putut împrumută institutului său atâta încredere și atâtea mijloace nouă financiare, încât să fi putut continuă fără grije afacerile în desvoltarea pornită? Ce face? Se apucă de regenerarea stărilor dela institut prin cele mai stricte măsuri financiare și prin completa renunțare dela ori ce ambiție personală. Nu s'a uitat ce-i fac vecinii, câte afaceri fac și ce rezultate arată. A făcut un hotărît pas înapoi, oprind întreg mersul institutului de pe calea apucată. Doi ani întregi și-a călcat pe inimă, preferind să rămână la afacerile, pe cari le putea face cu mijloacele proprii și nu s'a ambiționat să se vadă în rândul celor ce arătau an de an active mai multe. Ambiția cea mai mare i-a fost să-și replătească reescontul, să-și formeze rezerve de efecte, și să-și consolideze afacerile. Cu un cuvânt să exceleze nu în afaceri nouă și mari, ci în cele mai severe măsuri financiare cu care să restabilească echilibrul la institut. Și l-a și restabilit în o măsură care-i va fi deapurruri spre cinste.

La mulți dintre conducătorii băncilor noastre li-e dat azi să facă acelaș lucru, să ajungă aceiaș cinste. Cari vor avea hotărîrea să facă aceasta?

Noul proiect de bilanț al băncilor germane.

Publicându-se în numărul penultim al acestei reviste noua șemă de bilanț introdusă aproape obligatoric la băncile mari din Germania, publicăm mai jos și o critică interesantă a acestui proiect, apărută în formă de epistolă încă pe timpul fixării acestui proiect, în ziarul berlinez „Der Ratgeber auf dem Kapitalmarkt“. Din aceasta epistolă se poate vedeă foarte clar, cât e de greu a fixă o șemă de bilanț, corăspun-

zătoare din toate punctele de vedere ale tuturor interesatilor și se poate aruncă și o mică privire pe după culisele marilor bănci germane, — cu cari, se înțelege nu se pot asemăna nici cele mai mari bănci ale noastre.

Critica este făcută în forma unei scrisori, pe care un director de bancă o adresează fiului său. Iată ce serie:

Până când am făcut numai o privire generală asupra scrisorii tale de ieri, dragă James, precum obicinuesc a face cu toate scrisorile înainte de a le supune unei lecturi amănunțite, credeam că e vorba de vre-o întâmplare nenorocoasă; un astfel de ton îmi șopteau mie șirele tale. Abia mai târziu observai, că în epistola ta e vorba despre noile hotăriri luate de curând de Banca imperială și băncile private mai de seamă asupra bilanțurilor și cari hotăriri vor intră în vigoare cătră finea anului curent sau începutul anului viitor. Ar trebui să mint, dacă ași zice, că aceste hotăriri, pe cari în curând, tot la două luni, și eu trebuie să le urmez — căci în caz contrar în viitor nu se vor mai admite la bursă acții noi de ale băncii mele — îmi sunt deosebit de plăcute sau numai indiferente. Cu toate acestea însă eu tot nu le privesc așa de tragic, precum o faci tu. Ba eu caut să le trag chiar și oarecari foloase și — până când tu ești de tot desperat — eu, când ai căută, mă bucur, că nu a venit ceva și mai rău și că nu ni s'a cerut o explicare și mai fundamentală a relațiilor dela băncile noastre. Tu, dragă James, vezi adecă în noile hotăriri aceea ce se cuprind în ele. În schimb însă eu văd aceea ce nu se cuprinde în ele, și aceea, har Domnului, este neasămănat mai mult și neasămănat mai important.

Fără îndoială, peste câteva puncte neplăcute nu pot trece nici eu așa de ușor. Se cere d. e. dela noi, ca pe viitor să specializăm mai bine stocul nostru de cambii și să facem evident în bilanțuri dacă avem în stoc accepte proprii sau cambii, cari poartă subscrierea noastră proprie sau în fine cambii-soia de ale clientelei noastre. Aceste mărturisiri, sincer zis, mai cu drag nu le-aș face. Se întâmplă doar, că eu pun creditul nostru de acceptațiune la dispoziția clientelei fără de-a lăsa, ca aceste accepte să fie discountate la o a treia bancă, ci le primesc eu însumi ca plătire (în loc de bani), fie pentru ca să nu aduc la cunoștința altor bănci relațiunile mele cu clientul, fie pentru ca acceptele băncii mele să nu ajungă în cantitate prea mare pe piață, fie și din alte motive. Dacă eu pe viitor trebuie să comunic tuturor, și interesați și neinteresați, câte asemenea accepte proprii are banca mea în portofoliu, apoi nu-mi va fi aceasta chiar plăcut. Și tot atât de puțin îmi va plăcea ca să spun oamenilor, câte cambii am tras eu cătră finea anului sau a cvar-talului asupra câtorva clienți mai însărcinați ai mei, sau câte cambii-sola am lăsat să mi-se dee din partea lor, ca să arăt în bilanț mai mult în cambii și mai puțin în debitori, cari nu sunt așa de plăcuți criticei. Dar eu îmi știu ajută, dragă James. Eu am ajuns deja la o înțelegere cu o bancă împrietinită, în urma cărei înțelegeri noi, înaintea fiecărei zi de bilanț ne primim reciproc în pension acceptele noastre și ne girăm reciproc cambii-sola. Deci în proximele mele bilanțe tu nu vei află nici accepte proprii, dar nici cambii-sola. Și dacă cumva nu s'ar validă înțelegerea mea cu numita bancă, — căci doar obvin afaceri, pe cari nici pretinilor nu le tradez, — atunci pur și simplu voi fondă o societate filie, care îmi va luă toate valorile incomode.

Nu prea plăcută îmi este apoi hotărîrea, de a da în viitor publicității obligamintele noastre de gir. Dacă eu la finea cuartalului sau a anului îmi fac numărărilor așa, că reescontez la Banca imperială un număr mai mare de cambii, aceasta e o purcedere de afaceri, pe care nu bucuos o aduc publice la cunoștință; multe se pot deduce din obligul meu de gir. Dar eu îmi voi ști ajuta și în privința aceasta. În viitor, îndată ce lipsa mea de bani trece peste o sumă anumită, voi reescontă mai puține cambii și voi da mai multe efecte în lombard sau report. Aceasta ar produce în bilanț o creștere a așa numitelor „obligamintele noastre” — creditorii adevăți încă trebuie detaiați în viitor, — și afacerea s'ar prezintă mai inocentă. Vezi deci, că noule hotărîri nu sunt așa de rele, căci ce se mai pretinde dela noi, ca d. e. divizarea debitorilor în acoperiți și neacoperiți, specializarea stocului de efecte, împărțirea după scadență a creditorilor și depozitelor, ș. a. se pot considera mai multa dispoziții obositoare și răpitoare de timp, decât neplăcute. Personalul meu va sta în zilele, în care se vor pregăti bilanțele noi, cu o oră mai mult în birou.

Mulți dintre colegii mei sunt firește foarte supărați pe noua șemă de bilanț, nu atât pentru lucrul mai mult ori pentru pretinsa abandonare a lucrului, ce ei numesc „secretul afacerii”, cât mai mult pentru neîncrederea, care se învederează din pretensiunea de a da socoteli atât de minuțioase. Eu sunt însă de alta convingere. Cât privește neîncrederea, — după căderea institutelor Leipziger Bank, Dresdener Credit anstalt, Solinger Bank, Niederdeutsche Bank, etc. — eu nu o țin tocmai de tot nejustă. Deși banca mea și aproape toate celelalte bănci mari sunt solide, mai pe sus decât orice îndoială, trebuie totuși să fim destul de obiectivi, pentru ca să înțelegem aceasta. Înainte de toate însă îmi zic, că doar nouă, când cauți, nici nu ni-se cere chiar așa de mult. Toate destăinuirile, ce ni-se cer acum, se pot încunjură pe lângă puțină dexteritate, schimbând titlul singuraticelor afaceri și așezând aceste afaceri în acele categorii de titluri ale bilanțului, în care ele se prezintă mai puțin bătaoare la ochi. Dar se află destul de mulți oameni, cari la toate acestea zic, că nu există normă, care nu s'ar putea încunjură, și că este irelevant, dacă hotărîrile despre noul bilanț ar fi fost ceva mai aspre sau mai puțin aspre. Acești oameni însă n'au dreptate. Eu îmi pot gândi o serie întreagă de hotărîri, cari nu s'ar putea încunjură nici pe lângă mintea cea mai ageră. Așa d. e. în ancheta bancherilor un expert a făcut propunerea, ca băncile să fie s'cite a arăta: numele acelor debitori sau grupuri de debitori, cărora li s'a împrumutat în cont propriu sau consorțial mai mult decât 10% a capitalurilor străine, în formă de credit de cont-curent, credit cambial, de lombard sau de acceptațiune, ori li s'a dat credit pe efecte, — pe lângă arătarea sumelor, ba întreprinderi, care prin acți și alte valori, ce le posed sunt reciproc interesate cu peste 25% ale capitalului lor, în sensul regulamentului să fie numărate între grupuri de debitori. Trebuie să o spun, că dacă această propunere s'ar fi primit, aș fi ajuns și eu în oarecare perplexitate la încunjurarea lor. Expedientul universal, de a nu face asemenea afaceri direct, ci indirect, prin societăți subordonate (filii), nu ar ajuta nimic, căci eu ar trebui să-mi dau socoteală despre relațiunile mele față de această filie, iar dacă această s'ar căstgă mijloacele, afară de cele dela banca mea, și din alte părți, atunci ar fi și ea însăși o bancă și astfel obligată la arătarea obligamintelor sale. Și asemenea

norme ar mai fi ele o serie întreagă, cari ne-ar cădea foarte greu. Să le mulțumim deci domnilor cari au condus pertractările cu guvernul resp. cu reprezentanța lui: Banca imperială, pentru priceperea, ce au avut de a aduce astfel de hotărîri, cari în afară apar riguroase și ofer satisfacție dușmanilor băncilor, în realitate însă sunt nevinovate. Prin urmare nu te pună pe gânduri, ci — zîmbește! (Cjun.)

Lipitorile emigrațiilor în America.

Asupra nenumăratelor și neomenoaselor exploatare, la cari sunt expuși emigrații din America din partea bancherilor și notarilor publici din America s'a scris din când în când și în ziarle noastre. Se urcă la milioane de dollari sumele pierdute pe calea acestor bancheri și notari și la sute de mii numărul acelor, cari au fost și sunt storși de aceste lipitori ale emigrațiilor americani.

După o statistică publicată în o revistă de specialitate maghiară, din partea unui corespondent al ei din New-York sumele cu cari au fost păgubiți în ultimii 15 ani numai emigrații din Ungaria din partea bancherilor din America se urcă la cel puțin 200 milioane dollari sau 1000 milioane coroane. Singur în anul expirat pierderile cunoscute se urcă la aproape K 1200,000 dollari sau 6 milioane coroane.

Numărul bancherilor, cari speculează la banii câștigați de emigrați în fabricile și minele americane se urcă la mai multe sute. Și toți aceștia pot manipula în dragă voie și fără nici o responsabilitate morală sau materială mai serioasă. Bancherii aceștia, în cea mai mare parte a lor lipsiți de avere, nu numai că socotesc taxe horende pentru munca relativ mică, ce o au cu expediarea banilor în patrie, dar și întârzie de regulă cu expediția, fiindcă întrebunțează banii incasați pentru scopurile lor proprii de speculă. Aproape nu există în Statele Unite localitate cu emigrații din Ungaria, unde să nu se afle și un bancher ungar. Căci pentru deschiderea unei bănci în America nu se cere nici o calificăție. În unele state, ce este drept, se recere depunerea unei cautiuni de 5—10—50 mii dollari, dar aceasta servește de cele mai multe ori numai pentru seducerea bieților oameni neștiutori și creduli. Garanția adevăată nu trebuie depusă în bani gata sau în efecte, ci în forma unei caventii sau bond cum se zice în America. În Statele Unite sunt număroase societăți, cari pentru sume frumoase depun bucuos bond-uri, speculând așa, că ch'ar și în caz când bancherul ar fuși, dela societate se poate pretinde despăgubire numai prin proces intentat de cei păgubiți. Iar pentru proces trebuie avocat, care în America este foarte scump, încât oamenii, deja despoiați de averea lor cu greu să hotăresc să mai facă noue cheltuieli cu procesul.

Sunt ce este drept și bancheri onești și serioși în America; în general însă din punct de vedere juridic nici unul din acești bancheri nu este vrednic de încredere, fiindcă întreprinderea sa nu stă sub nici un fel de control legal, iar garanția oferită în formă de bond se poate întrebunța pentru acoperirea eventualelor pagube numai, dacă fiecare păgubit își validitează prin proces drepturile față de societatea de bond. Este evident că bancherii fac speculă cu banii emigrațiilor în d'ferite întreprinderi, la bursă etc. Dacă specula reușește sunt toate în bună ordine, dar dacă se pierd banii bieților emigrații bancherul simplu dispare și emigrantul poate plânge după banii pierduți.

Tot astfel sunt și notarii publici din America. Este o mare greșală a poporului emigrat în America că trăiește în credința, că notarii publici îndeplinesc în America aceeași funcție ca notarii publici regești dela noi, cari sunt calificați pentru acest post. În America, pentru a putea fi notar public nu se cer nici cunoștințe juridice și peste tot nici un fel de calificare; este de ajuns dacă concurentul știe cetii și serie și și-a câștigat cetățenia americană. De aici provine apoi că numărul notarilor publici cari funcționează în America este legion. În anul 1909 au fost singuri în New-York 26.000 de notarii publici, între cari: comercianți, păpușari, bărbieri, proprietari de institute de pompe funebre, masari, lăcătuși, birtași, bancheri, agenți, tipografi etc.

În senzul legii adecă notarii publici nu sunt îndreptățiți decât a documenta identitatea subscrisorilor de pe contracte, acte oficiale și pe declarații făcute sub jurământ. Alte lucrări, aparținătoare sferei de competență a advocaților și notarilor publici regești, nu le-ar fi permis să îndeplinească; se îngrijesc însă ca poporul să creadă că funcția lor este egală cu a notarilor publici de acasă, în fapt însă îl exploatează în modul cel mai barbar, încât — precum zice un scriitor american — nu există nici un soi de înșelăciune, pe care să nu-l practice notarii publici din America.

Singuraticile state deja de multă vreme caută căi și mijloace pentru reglementarea notarilor publici; în unele state se cere calificare și s'a redus numărul lor; consulatele Austro-Ungare încă fac tot pentru pedepsirea abuzurilor comise de notarii publici. Mai bine pot însă feri poporul de mrejele primejdioase ale bancherilor și notarilor din America organele noastre de publicitate și toți aceia cari au prilej a veni în atingere cu poporul, luminând pe cei emgrati sau cari se pregătesc a emigra în America, precum și pe rudeniile, prietenii și cunoscuții emgratilor ca să se ferească de bancherii și notarii publici din America și să nu se lase înșelați de ei.

Mult ajutor și bune sfaturi va putea da în direcția aceasta emgratilor români din America noua filială a „Albinei”, ce se va deschide în curând în New York și care va avea în toate centrele cu emigranți români mai numeroși, oameni și legăturile ei de cea mai deplină încredere.

Statele Unite ale Americii de Nord.

(din punct de privire geografic comercial).

I.

Uniunea.

Uniunea cuprinde circa 9 milioane de locuitori pe o suprafață de 10 milioane kilometri pătrați, fiind situată între gradele de longitudine 70—130. Nordul este terenul grâului, cât și al celorlalte soiuri de cereale europene. Aici este și cultura vitelor în floare pe când sudul îl formează statele, în care înflorște cultura bumbacului. În vest sunt situate *Cordilerele* (Siera Nevada, munții de stâncă, înălțimea pasului 2500 m.) o însemnată pedecă a comunicației între est și vest. În est se extind munții *Alleghanies*, a căror înălțimi se pot trece mai ușor în apropiere de St. Louis. De mare însemnatate pentru transport sunt grandioasele căi de comunicație fluviale *natur le*. Așa de pildă riul *Mississippi* e navigabil dela revărsarea sa în sus pe o lungime de circa 3500 kilometri.

Riul *Missuri*, dela revărsarea sa în *Mississippi* e navigabil în sus până la o lungime de 3000 de kilometri. De mare importanță pentru comunicație sunt lacurile cele mari și riul *Lorenzo*, cari sunt legate prin canale, cu toate celelalte fluviu navigabile ale Uniunii. Cel mai important canal, este *canalul — Erie*, care leagă orașul *Bufalo* cu *Newyorkul*. Acest canal a făcut, ca *Newyorkul* să se ridice la rangul unui port atât de însemnat pentru comerțul de export al Uniunii. Colosal de dezvoltată este rețeaua căilor ferate ale Uniunii. Frahturile sunt extraordinar de ieftine. Singur *4 linii ferate pacifice* taie brezde peste întreg continentul dela est la vest. Dela *Omaha-City* la *San-Francisco*; *New-Orleans* la *Los-Angeles* și *California* sudică (parte dela *Saint-Loius* la *Los-Angeles*, parte la *Sanfrancisco*) și în fine dela *St. Paul* lângă *Mississippi* la *Portland* lângă *Columbia*. Mărfurile principale de export sunt: cereale, făinuri, bumbacuri, tutun, petrol, metale, mercuriu, mașini, animale, mijloace de nutreț de animale, piei și materii pârtoase, cărnuri, slănină, cărbuni etc. Pentru import sunt de însemnatate principală: zaharul, cafeaua, lână, chimicallii etc. Ocupația principală a locuitorilor este *agricultura*, cultivându-se în special porumbul, grâul și ovășul. De importanță deosebită este *cultura vitelor*, care se face pe o scară foarte extinsă. *Industria montanistă* este colosal de dezvoltată și de o producțiune abundentă. Special se exploatează în cantități enorme ferul și cărbunii în locul prim. Apoi aurul argintul, cuprul, plumbul, mercurul, sarea și — petrolul în abundență enormă. *O industrie de fer* uimitoare face din Uniune un concurent mondial, cum nu mai este altul în produse de oțel și în mașini. În industria textilă și în industria făinilor etc. Uniunea este un stat mondial de comerț.

Newyorkul cu circa 4 milioane locuitori este după *Londra* cel mai mare oraș din lumea întreagă și primul oraș de comerț mondial. *Newyorkul* se împarte în 5 *Boroughs* (suburbii), orașe de sine stătătoare: *Mauhattan-Man*, *Broux*, *Brooklyn*, *Queens* și *Richmond*. *Newyorkul* e situat la revărsarea riului *Hudson* cu un port colosal dela care pleacă în interiorul țării peste 20 de linii ferate. Este așa zicând poarta pentru statele agricole ale Uniunii.

În jurul *Newyorkului* sunt situate orașe mari ca *Yersey City*, *Long Island* și *Hoboken*. Lângă lacul *Michigan* se află orașul *Chicago* cu aproape 2 mil. locuitori. Acesta este centrul comercial al regiunilor agricole din statele unite. Este prima piață din lume pentru negoțul de cereale, lemne și de vite. Este centrul cel mai mare al căilor ferate din lume, și are o industrie de fabrici enormă.

Philadelphia, cu 1½ mil. locuitori. Întâiul oraș pentru comerțul de cărți americane și cel mai important centru de export pentru petrol.

St. Louis, cu aproape 1 milion loc. cu mari abatorii de porci și fabricii pentru rafinarea zahărului, și cu important comerț de blănării.

Brooklyn, un suburbii al *Newyorkului* cu peste 1 mil. locuitori cu industrie mare de corăbii.

Boston, cu 1 mil. locuitori mare centru de export pentru cereale, făini, bumbac și tutun.

Baltimore, cu peste ½ mil. locuitori. Cel mai mare centru pentru comerțul de tutun și una dintre cele mai însemnate piețe pentru comerțul cu lână. Are o situație deosebit de favorabilă cu 3 porturi.

Cleveland, lângă lacul *Erie* cu ½ mil. locuitori și industrie mare de fer.

Orașe mai mici sub $\frac{1}{2}$ milion locuitori, dar totuși de o importanță mare geografică comercială sunt Cincinnati, Pittsburg, Detroit, Lowell, Washington, Minneapolis, St. Paul, Louisville, Deuver etc.

De remarcat mai e *San Francisco* cu circa 400,000 loc. în California cu un port excelent și cu stațiunea finală a celor trei linii din căile ferate pacifice. Mare centru de export pentru metale nobile, cereale, vinuri și fructe. Circulație însemnată din cauza legăturii favorabile de comunicație repede cu China, Japonia, Australia și Polinezia.

America de Nord britanică. (Canada, Neufundland, Ontario-Columbia, Noua Scoție, Noua Braunschweig, Quebec, Labrador, insulele Vermudas).

Areal, de 9 mil. kilometri cvadrați cu 6 mil. locuitori.

Cea mai mare parte este regiune sălbatică cu păduri seculare, locuită de restul seminției indienilor. America de Nord britanică este încă o țeară, în care abia partea sudică oferă condiții favorabile pentru o muncă prodigioasă economică. Aici s'a dezvoltat un teren fertil de producție de cereale. Lângă riul Klondyke s'a dat pe urma unor mari terene de aur. Mărfurile comerciale din America britanică sunt: cereale, lemne, metale, petrol. Articole de industrie trebuiesc importate încă în mare cantitate (țesături, articole de metal, tutun ceai etc.).

Orașele principale sunt: *Montreal*, cu 250,000 locuitori. Punctul principal al căilor de comunicație teritoriale și fluviale.

Toronto, cu 200,000 loc. Un centru principal pentru comerțul de cereale.

Quebeck, lângă Lorenzo cu 65,000 loc. Port pentru corăbii maritime.

Ottowa, cu 45,000 loc. Comerț de lemne.

St. John și *Halifax* sunt mai ales puncte de comunicație importante.

„Banca românească de asigurare.“

Sub titlul acesta tovarășa noastră „Tovărășia“ din Orăștie publică în ultimul ei număr un călduros articol asupra băncii noastre de asigurare, în care arată însemnătatea și foloasele acestei instituții pentru poporul nostru.

După ce relevă enormele sume, ce le încassează an de an băncile străine de asigurare de la poporul nostru, sume cari le folosesc pentru întărirea lor proprie și în contra noastră prin așezăminte cum este d. ex. și „Banca de parcelare“ întemeiată cu capitalurile câtorva bănci mari de asigurare, ce lucrează cu mare aparat între Români („Generali“, „Adriatică“, „Donau“, „Phoenix“) — „Tovărășia“ continuă și termină expunerile sale cu următoarele cuvinte bine simțite:

„De aci înainte atârână numai dela noi ca toate acestea să nu mai fie așa!

De aci înainte vom ști, că avem și noi banca noastră care are conducere românească, ocrotește și încălzește în jurul ei, cu bănuții adunați dela noi, familii românești, trimite prin țară agenți călători români, ne dă contracte scrise românește, — și de rămâne ceva prisos din venitele ei, sunt avere româ-

nească, ba, după prescrierile din Statute, ea an de an va da, ca și băncile noastre cestelalte de împrumuturi, cîte 5 ori 10 la sută din venitul ei curat, pentru scopuri culturale naționale românești!

Incolo, ce privește însăși asigurarea, fie aceea făcută contra pagubei în foc, fie pe viață (ca să plătească la moarte ori la anumite termene de timp, anumite sume de bani), în privința asta banca va fi tot așa de ușoară, ca și marile bănci vechi străine. Mai scumpă ca acelea, nu va fi.

Iacă tot atâtea cuvinte, cari ne îndreptătesc a nădăjdui, că poporul nostru va înțelege în curând cât de înțelept lucru va face, dacă de aci încolo el își va trece asigurările sale noie, la banca noastră românească!

E aceasta o datorință și un fapt de înțelepciune din partea fiecărui Român!

Cei cari mai sunteți legați cu asigurările față de alte bănci, (cari a-ți iscălit polițele, vecsalutele, față de ele pe mai mulți ani), lăsați dar să treacă vremea aceea și când a ieșit asigurarea, nu mai primiți prelungirea la aceeași bancă, ci treceți la asta a noastră românească.

Și peste tot: *Ori-ce asigurare nouă să o facem la banca noastră de aci încolo!*

Acesta e sfatul nostru românesc.

Și să nădăjdăim că conducerea băncii va ști câștigă încrederea obștei românești prin o chivernisire cuminte, prin sinceritate, prin cruțare, prin ferirea de spese uriașe, pe care le poate face sub felurite titluri, și prin o tractare frumoasă cu oamenii, așa ca toți să fie voioși a putea ține legături cu noua bancă, spre care să se simță din inimă atrași!

Cu mult interes sunt urmărite începuturile activității băncii noastre de asigurare și de celelalte organe de publicitate românești, dintre cari, „Gazeta“ a reproduș în întregime articolul nostru prim „Banca de asigurare“ publicat în numărul nostru ultim din prilejul începerii activității acestei instituții.

Jurisdicțiune.

Intabularea dreptului de pemn executiv în cas de fuziune. Intabularea dreptului de pemn executiv este supusă la competență dacă în interval institutul de bani creditor a fuzionat cu alt institut și intabularea cea nouă se face în favorul noului institut înființat prin fuziune.

(Jud. adm. sub Nr. 22,778/910 P. dela 6 Sept. 1911).

Scrisoarea comercială prezentată ca dovadă și accludată la proces este supusă la competență chiar și atunci, când procesul s'a sistat fără a se aduce hotărîre meritorică în cauză.

(Jud. admin. sub Nr. 26,479 909 P.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, la 6 Decembrie 1911.

Situația pieței internaționale de bani este neschimbată. Scumpetea de bani continuă a se menține prețutindena și nu este eschis ca încă în anul acesta băncile de emisiune conducătoare Banca Angliei și Banca imp. germană, să urce etalonul, lucru neobiceiuit în ultimele zile ale anului. Cauzele încordării piețelor de bani sunt deoparte, că ofertele franceze în străinătate au încetat cu totul, iar de altă parte se retrag din Europa însemnate capitaluri americane. În Berlin discontul privat a fost în ultimele zile egal cu rata oficială, 5%; iar bani pro ultimo s'au negociat și cu 7%. În Londra discontul privat a fost $3\frac{15}{16}\%$.

În piața internă asemenea se menține cererea mare și scumpetea de bani, în urma rezervei, ce observă discontorii privați. Deși izvorul principal de bani a rămas banca de emisiune totuși situația acestora s'a mai îmbunătățit, reducându-se atât portofoliul cu K 52 mil., cât și biletele supuse la dare cu K 69 mil. Discontul privat a costat în Viena nominal $4\frac{15}{16}\%$, în Budapesta pentru cambii de prima bonitate $5\frac{1}{8}\%$ și pentru cambii de portofoliu între $5\frac{5}{8}\%$ — 6% și dela 6% în sus.

CRONICA.

„Dobânda“, noul aparat pentru aflarea intereselor anunțat în „Revista Economică“ Nr. 21 a. c. — precum aflăm — a fost perfecționat din partea inventatorului, dl Petru Simțion, funcționar la „Albina“ — Sibiu. Cu noul aparat perfecționat se pot calcula și termenele și se pot afla imediat zilele pe oricare timp și interesele dela ori și care procent și capital. Mai mult, aparatul acesta l-a mai făcut și în mic, în formă portativă pentru buzunar ca portofel. Acest nou model mai conține pe lângă calcularea zilelor și intereselor, și alte lucruri practice pentru oamenii de afaceri, anume: un calendar ce se poate aplica pentru ori care branșă și în ori care limbă, învindu-se în fiecare an pentru câțiva fileri; o penă conținând cerneală (Fül feder), un creion, un caiet pentru notițe și o tăbliță neagră pentru calculațiuni cu creionul.

Toate acestea sunt ingenios arangiate și ușor de manuat. „Dobânda“ este sub brevetare și considerând număroasele foloase ce le va aduce lumii comerciale, sigur va avea viitor. De aceea ar fi dorit ca cercurile capitaliste române de aici și din Regat să se intereseze de aceasta importantă invenție românească!

Bani falși circulă de o vreme incoace și anume piese à K 5. Falsificatele reprezintă monete à K 5 austriace din anul 1907; sunt unșuroase la pipăit, de culoare sură, fără luciu, dar au sunet ascuțit. S'au aflat mai multe în circulație în ținutul Săliștei.

Cambii false de K 280,000 s'au descoperit în portofoliul „Băncii comerciale ungare“ din Budapesta. Cambiile s'au escontat încă acum 3 luni în numele firmei Ohrenstein & Koppe și falsificarea s'a descoperit abia în zilele trecute când cambiele au ajuns la scadență. Făptuitorii sunt deja descoperiți în persoana unui funcționar al băncii și a unui agent.

Recolta Ungariei în 1911. Conform datelor definitive publicate de Oficiul statistic central asupra recoltei Ungariei, s'au produs în 1911: Grâu (de toamnă și de primăvară) 47. 635, 937 măzi metrice; săcară 12. 796 897 măzi metrice; orz 15, 887, 592 măzi metrice, ovăș 13. 085, 493 măzi metrice; porumb 34. 817, 413 măzi metrice și cartofi 43 977, 161 măzi metrice.

Adunarea băncilor ardelenene la Cluj. La 10 crt. s'a ținut în Cluj adunarea de constituire a „Reuniunii ardelenene a băncilor“ semnalată în numărul nostru penultim. După rapoartele ziarelor maghiare adunarea a fost bine cercetată fiind de față un public de 300 — 400 persoane, în frunte cu mai mulți deputați dietali, comiți supremi și alte notabilități. Câte bănci au fost reprezentate oficial la adunare și au hotărât înființarea Reuniunii ardelenene din rapoartele ziarelor nu putem constata; probabil însă numărul băncilor reprezentate nu a fost prea mare, după-ce multe bănci maghiare sunt membri la prima asociație regnicolară, iar băncile noastre, la cari cum știm încă s'a apelat și conțat, sunt grupate și credincioase „Solidarității“.

Adunarea a fost prezidată de Széll Kálmán, care în vorbirea sa de deschidere a atins câteva chestii asupra cărora vom mai reveni în numărul nostru viitor, precum ne vom ocupa și cu unele pasaje ale vorbirii deputatului Dr. Hantos E.

Rezultatul pozitiv al adunării din 10 crt. din Cluj, este că „Reuniunea institutelor de bani ardelenene“ ca secție a „Asociației regnicolare a institutelor de bani“ s'a declarat de constituită.

Firmele înscrise în cursul anului 1910 în România. În anul 1910 s'a înscris, în toată țara, 4 803 firme, între cari 4, 281 individuale și 522 sociale.

După reședința stabilimentului găsim: Firme individuale în Comune urbane 2570, în Comune rurale 1711. Total 4281 Firme sociale în Comune urbane 480, în comune rurale 42 Total 522. După forma firmelor sociale sunt: Societăți în nume colectiv 468, comandită 20, anonime 22 cooperative 12. Total 522 După negocieri, firmele cele mai numeroase înscrise în comunele urbane sunt ale stabilimente or de băuturi, și anume: 163 câinii și cârciumi, 223 numai debite de băuturi Total 386.

Posta Redacțiunii.

D lor O. S. S. P. și S. R. Primit. Vor urmă în numerii viitori.

S u m a r.

Mania de afaceri. — Noul proiect de bilanț. — Lipitorile emigraților în America. — Statele Unite ale Americii de Nord. — Banca românească de asigurare. — Jurisdicțiune: Infractura dreptului de pemu executiv în caz de fuziune. — Scrișoare comercială prezentată ca dovadă și aceluiași proces este supusă la competiția. — *Cronică:* Dobânda, Bani falși, Cambii false de K 280,000, Recolta Ungariei în 1911, Adunarea băncilor ardelenene la Cluj, Firmele înscrise în cursul anului 1910 în România.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 13 Decembrie 1911.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
A. Datoria de stat ungară.			
4	Renta ung. aur, scut. de dare	110 70	111-10
4	" " Cor. " " "	90-30	90-85
3 1/2	" " " " " " " "	78-90	79-25
4	Impr. cu premii à 100 fl. " " "	440 —	440 —
4	" p. reg. Tisei și Seghedin, sc. de dare	309 —	308 —
3	Impr. p. regul. Porților de tier " " "	75-70	76 —
4 1/2	Oblig. de regalii croato-slavone " " " "	100-10	100 —
4	" rurale ungare " " "	91-65	92 —
4	" " croato-slav. " " "	93-50	93-50
B. Datoria de stat austriacă.			
4	Renta unit. conv. în cor, Mai-Nov., sc. de dare	91-30	91-75
4	" " " " Ian.-Iulie " " "	91-25	91-75
4-2	" " " " în hârtie, Febr.-Aug. " " "	94-65	95-25
4 2	" " " " argint April-Oct. " " "	94-65	95-25
4	Losuri din 1860 à fl. 500 —	1665 —	1650 —
4	" " " " 1860 à fl. 100 —	439 —	442 —
—	" " " " 1864 à fl. 100 —	625-50	620 —
4	Renta austr. aur., scut. de dare	114-80	115-50
3	" " Cor. " " " " " " "	91-25	91-75
4 1/2	" " de invest. " " " " " " "	80-10	—
C. Alte datorii publice.			
4	Impr. orașului Budapesta din 1903, sc. de dare	90-35	91 —
5	" " " " Viena	100-80	—
6	" bulgar p. căi ferate din 1892 à frs 125	121-50	—
—	Imprumut Temeș-Bega din 1897	92-70	94 —
D. Scrisuri fonciare, obligaț. com., etc.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	93-65	—
4	Banca austro-ungară 50 ani în florini	97-60	97-60
4	" " " " 50 ani în coroane	97-85	97-85
4 1/2	Banca comerț. ung. Pesta în fl	99-75	99-75
4	" " " " în cor.	92-50	92-50
4 1/2	Obl. com. "banca" ung. Pesta cu 10% premie	101-90	101-80
4	" " " " repl. 60 ani	92-25	92-50
4	Scris. fonc. I Cassă de păstr. patr., Pesta	93 —	93 —
4	Obl. com. " " " " " " " " în cor.	—	91-50
—	Obl. cu premii I Cassă de păstr. patr. à K 100	—	128-50
4	Scris. fonc. Inst. de credit fonciar ungar în cor.	—	94 —
4 1/2	Banca hipotecară ungară în cor.	99-50	99-50
4	Obl. cu premii Banca "ung." hip. à K 100	91 —	92-50
—	"Albina", Sibiiu	—	140-50
5	" " " " " " " " " " " " " "	—	101 —
4 1/2	Cassa de păstrare generală Sibiiu,	—	99 —
4 1/2	" " " " Brașov	99-50	99-50
4	" " " " " " " " " " " " " "	92-50	92-50
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiiu,	99-75	100 —
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	99-50	99-50
4	" " " " " " " " " " " " " "	92-50	92-50
E. Lozuri.			
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din	304-50	—
—	1880 à fl. 100	—	—
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din	281-50	—
—	1889 à fl. 100	—	—
4	Impr. cu premii Banca ung. hipot	—	—
2	" " " " sârbesc à frs 100 —	254-25	256 —
5	Los. p. regularea Dunării, din 1870 à fl. 100	131-50	131-50
—	Basilica—Budapesta à fl. 5 —	322 —	—
—	Inst. de credit p. com. și indust. à fl. 100 —	41-25	42 —
—	Buda, cemuna à fl. 40 —	523 —	522 —
—	Pálffy, à fl. 40 —	—	—
—	Crucea roșie austriacă, a fl. 10 —	—	—
—	" " " " ungară, à fl. 5 —	79-75	80 —
—	Losurile comunei Viena din 1874 à fl. 100 —	53 —	54 —
—	Sanatorium Regina Elisabeta K 5 —	517 —	515 —
—	Lozuri „Jó sziv”, à fl. 4 —	—	13-75
F. Valute.			
—	Galbini imper. pr. bucată	11-39	11-47
—	20 franci aur	19-14	19-14
—	20 marce aur	23-58	23-58
—	Sovereigns pr bucată	24-09	—
—	Ruble hârtie per bucată	2-55	2-56
—	100 Marce hârtie	117-93	117-95
—	100 franci hârtie	—	95-63
—	100 lire hârtie	95 —	94-98
—	100 lei hârtie	—	95-75

Drepturile, datorințele și răspundabilitatea

membriilor din direcțiune

și

Drepturile, datorințele și răspundabilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos.

directorul revistei „Magyar Pénzügy“

traduceri autorizate de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Se pot comanda la traducător în Sibiiu sau la Librăria arhiepiscopalească din Sibiiu cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1-50.

Banca Austro-Ungară

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu.

prof. de științe comere.

Se poate comanda dela administrația »Revistei Economice«, cu prețul de 1 coroană.

„ECONOMUL“ institut de credit și economii în Cluj.

CONCURS.

Direcțiunea „Economului“ publică concurs pentru nou creatul post de **revizor-agronom**, cu misiunea de a revizui însoțite de credit și împrumuturile dela sate și cu îndatorirea de a conduce acțiunea agrară a institutului în centru și de a organiza tovarășii economice. cursuri pentru analfabeți și conferințe agricole la țară. Aplicarea va urmări interinal pe un an de probă.

Oferenții vor binevoi a-și înainta ofertele dimpreună cu actele de legitimare și condițiile de retribuție, la cari reflectează, cel mult până în 15 Decembrie 1911 st. n. la

Cluj, 29 Noembrie 1911.

(2-3)

Direcțiunea „Economului“.